

LÜTFİ BANAT İLKOKULU REHBERLİK SERVİSİ VELİ BÜLTENİ

KURALLAR

Kural dendiğinde akla insanlar arası ilişkilerin düzenli, etkili ve sorunsuz bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla yapılan yazılı ve yazısız düzenlemeler gelmektedir. Her kuralın yazılı bir metne bağlı olması şart değildir. Toplum hayatında yazılı olmayan kurallar da yazılı olanlar kadar etkilidir. Günlük hayatta davranışlarımıza, ilişkilerimize yön veren çok sayıda kural vardır. Bu kurallardan bazıları açık ve anlaşılır olmakla birlikte yazılı, yasal metinler biçiminde düzenlenmiştir. Bununla birlikte üstü kapalı, kesinlik içermeyen ve yazılı olmayan kurallar da söz konusudur. Görgü kurallarının, çocukların grupça oynadıkları oyunların ya da ana-babaların çocukları için koyduğu televizyon izlemek, diş fırçalamak el yıkamak, ders çalışmak gibi birçok konuda kuralların çoğu yazılı değildir. Bu tür kuralların en belirgin özelliği toplumdaki topluma, hatta kişiden kişiye değişebilmesi ve esnek olmasıdır. Kurallar çocukların toplum, ev, okul ve sınıf içindeki davranışlarını düzenler. Benzer istedik davranışlar da bulunmalarını sağlar.

Kuralların Önemi

Bir düzeninin sağlanması için çocuklardan kendilerinden beklenen davranışların ne olduğunu anlamalarına dayanmaktadır. **Evdeki kurallarının etkililiği kuralların belirlenme şekline, anlatım biçimine, kural sayısına, sunumuna, öğretilmesine, uygulanmasına ve değerlendirilmesine bağlıdır.** Kural anlatımında, ceza ve emir cümleleri kullanılmamalıdır.

Çocuklar kural olmasından çok kuralsızlıktan ve belirsizlikten rahatsız olurlar.

Ancak kimi zaman kurallar aşırı abartılmakta ve olmazsa olmaz kalıplar haline getirilmektedir. Bu durum kuralı araç olmaktan ziyade amaç haline getirir ve çocukların moralini bozar. Anne-baba gerektiğinde kuralları esnetmelidir. Fakat bu asla tutarsızlık

biçiminde kendini göstermemelidir. Adalet duygusu çocuklarda özellikle kendileriyle ilgili durumlarda çok güçlüdür ve çabuk kırılır.

Kuralların akılcı ve uygulanabilir olması gerekir. Aksi takdirde mantık dışı, uygulanması zor olan kurallar çocuklar tarafından saçma olarak karşılanabilmekte ve en kısa sürede bu kuralların kaldırılması için tepkiler ortaya çıkabilmektedir.

Çocuklara kuralları soyut semboller olan sözcüklerle tartışmak yerine, kuralları birlikte uygulayarak, yaşayarak benimsetmek gerekir. Kuralların nedenleri onların anlayabilecekleri şekilde eylemlerle ve somut yollarla açıklanmalıdır. Ana baba ve öğretmenler, her şeyden önce söylediklerini kendileri uygulayarak iyi birer model olmalıdır. Düzenin sağlandığı yerde verimlilik, üretkenlik, kişi hak ve özgürlüklerine saygı vardır. Konulan kurallar ne kadar açık, anlaşılır, bireylerin yararına dönük ve denetlenebilirse, uyma düzeyi de o oranda artar. Çünkü açık ve anlaşılır kurallar yorum gerektirmez ve herkes tarafından aynı şekilde algılanır. Bununla birlikte eğer çocuk kendi katılımının sağlanmadığı başkaları tarafından konan bazı kuralların gerekliliğine inanmıyor ve kendisi için bir yarar göremiyor ise, bu kurallara uyma düzeyi düşük olacaktır

Çocukların her davranışını bastırmak, konuşmalarını engellemek, korkutmakla onlar üzerinde hakimiyet kurmak çağdaş eğitim metotları ile çelişeceği gibi çocukların gelecek hayatlarını ilgilendiren birçok sosyal davranışın gelişmesine de ket vurur. Bu bakımdan çocukların kendilerini ifade edebilmelerine imkan verilmeli, davranışlarına da ölçülü bir esneklik kazandırılmalıdır.

Etkili Uygulama İçin Pratik Öneriler

Çocuklarda "hayır" dönemi, 1 yaştan hemen sonra başlar. Bazı çocuklarda bu süre kısadır ve kendini çok hissettirmez. Bazı çocuklarda ise çok uzun süreli ve şiddetli olabilir. Bu dönemin normal ve sağlıklı bir dönem olduğunu, çocuğun birey olabilmesinde ve

kendisini ifade edebilmesinde önemli bir yer tuttuğunu unutmamak gerekir. Bu dönemi kolay ve sağlıklı geçirebilmek için nelere dikkat etmemiz gerektiğini gözden geçirelim:

Onunla konuşurken, ondan birşey yapmasın veya yapmamasını isterken, bir birey olduğunu, kendi kararlarını kendisinin verebildiğini ve bizler gibi onun da direktiflerden hoşlanmadığını unutmayın.

Kurallar çocuğun ruh sağlığını bozar mı?

İnatlaşma döneminde olması çocuğunuza hiç ‘hayır’ demeyeceğiniz anlamına gelmez. Çocuğunuza zaman zaman kısıtlamalar, yasaklar koymak zorundasınız, bunun çocuğunuzun ruh sağlığını bozmasından korkmayın. Dikkat edilmesi gereken en önemli şey koyduğunuz yasakların gerekli olduğundan emin olmanızdır. Gereksiz konularda da yasaklamalar getiriyorsanız, bir süre sonra çocuğunuza çok fazla “hayır” demeye başlıyorsunuz. Bu da çocuğunuzda, hem bağımsızlığının elinden alındığı, hem de her şeyi yanlış yaptığı hissini uyandırmaya başlar. Her iki duygu da onun kendine olan güvenini sarsar ve onu rahatsız eder. Bu yüzden, öncelikli olarak “hayır” demeniz gerekenlerin listesini yapın, bunlar dışında da gereksiz zamanlarda ve durumlarda “hayır” dememeye özen gösterin. Ayrıca, aşırı kurallarla büyüyen çocukların, kuralları koyan yetişkinler yanlarında olmadığı zamanlarda bu kuralları ihlal etme eğilimi duyduklarını da unutmayın.

Kurallara uyumu nasıl kolaylaştırabiliriz?

Negatif cümleler kurmaktan da kaçının. Yapılmasını istediğiniz şeyi olabildiğince pozitif cümleler kullanarak ifade etmeye çalışın. “Ayakkabılarını çıkart” demek yerine, “Terliklerimizi giyelim haydi” demek daha etkilidir. Mesajlarınızı, “hayır” yanıtı alamayacak şekilde iletin. “Sütünü iç” yerine, “sütünü balıklı bardağınla mı, yoksa kupa mı içmek istersin” şeklinde mesajınızı iletin.

“Hayır” dediğinde, onunla alay etmeyin, küçümsemeyin, gülmeyin, onunla inatlaşmayın, ona kimin güçlü olduğunu ispat etmeye çalışmayın, sinirlenmeyin ve asla ona ceza vermeyin. Aranızda çıkan sorunu ortadan kaldırmaya çalışmak yerine, uzlaşmacı bir tavırla çözüm üretmeye çalışın ve onu da çözüm üretmeye davet edin.

Çocukların kurallara uygun davranmalarını ve kurallardan daha az rahatsız olmalarını sağlamanın en iyi yolu bu kuralların gerekçesinin açıklanması ve kuralların çocuklarla birlikte konmasıdır. Bazı kuralların anne-babalar için de konduğunu bilmek çocuğu rahatlatır ve kurallara uyumunu kolaylaştırır. Çocuk anne-babasının sırf kendisine muhalefet olmak için değil, onun iyiliğini istedikleri için bazı kurallar koyduğunu bilmelidir.

Yasakladığınız şeyleri yapmaya kalktığında, nazikçe ona yasakladığınız şeyi yeniden hatırlatın ve yapabileceği alternatif bir şey önerin. Örneğin yemekten önce gofret yemek istiyorsa, “yemekten önce gofret yenmez” demek yerine “yemekten önce gofret yersen yemeğini yemek istemeyebilirsin, ama istersen bu gofreti saklayabiliriz ve yemekten sonra yiyebilirsin” diyerek ona alternatif bir gofret yeme zamanı sunabilirsiniz. Veya duvarları çiziyorsa, “duvarı çizme” demek yerine, “duvarları çizersen duvarlar kirlenir, ama eğer istersen sana kağıt verebilirim veya çizmen için duvara kağıt yapıştırabilirim” diyebilirsiniz. Böylece, hayırlarınız onu daha az rahatsız edecek, bağımsızlığının elinden alındığını düşünmeyecek, onun isteklerinize önem verdiğiniz düşünceye, kuralların gerekçelerini öğrenecek ve sizinle çatışmaya girmeyecektir.

Yasaklara uymadığında cezalandırmak yerine, kurallara uyduğunda onu ödüllendirin. Ödül verirken de “benim oğlum söz dinler, annesinin her dediğini yapar” gibi sizin üstünlüğünüzün altının çizildiği bir cümle kullanmak yerine “sen harikasin, bunu ne güzel yaptın” gibi onu onayladığınızı belirtir bir cümleyi tercih edin. Onun yanında başkalarına, çocuğunuzdan övgüyle söz edin.

Ondan olumsuz bir davranış beklentisi içinde olmadığınız mesajını verin. “Bıçaklarla oynamamak gerektiğini unuttun sanırım, unutmazdın tehlikeli oldukları için oynamazdın zaten biliyorum. Onları tekrar çekmeceye bırakacağın için teşekkür ederim” gibi bir mesaj “sana kaç kere söyledim, bıçaklarla oynama” gibi bir mesajdan çok daha sağlıklıdır ve çocuğunuzun uyumunu kolaylaştırır.

ÇOCUĞUN KURAL İHTİYACI

- * Çocuklar içinde bulunduğu ortamın kurallarını anlamak isterler.
- * Onlardan ne beklendiğini, diğer insanlarla birlikte iken davranışlarının kişiler üzerindeki etkisini, davranışları ile ne kadar ileri gidebileceklerini bilmek isterler.
- * İçinde buldukları dünyaya karşı merak içindedirler. Bu merakı gidermek üzere farklı girişimlerde bulunur, dünyayı keşfetmeye çalışırken pek çok durumu deneyimlerler. Bu deneyimler sırasında yetişkinlerin desteğine ihtiyaç duyarlar.
- * Çocuklar hangi davranışlarının onaylandığını, hangisinin onaylanmadığını, davranışları neticesinde yetişkinlerden aldıkları tepkilerle ve koydukları kurallar sayesinde öğrenirler.

“KURALLAR; ÇOCUKLARIN SAĞLIKLI DAVRANIŞ GELİŞİMLERİ İÇİN BİR İHTİYAÇTIR.”

*Çocukların davranışlarının sonuçları hakkında aldıkları sürekli, tutarlı, açık, net ve somut tepkiler çocukların davranışları doğru ve yanlış şeklinde sınıflandırmalarını ve öğrenmelerini sağlar.

ÖRNEK: Çocuğun odasını toplaması = olumlu davranış ,

Dağınık bırakması = olumsuz davranış ise; çocuğun olumlu davranışı alışkanlığa dönüştürmesi için her toplama davranışının fark edilmesi ve onaylanması gerekmektedir.

Çocuklar tekrarlayan benzer durumlara karşı anneden başka, babadan başka veya aynı ebeveynlerden farklı zamanlarda farklı tepkiler alırlarsa o durum ile ilgili doğru veya yanlış ne olduğunu kavrayamazlar.

*Ebeveynler çocukların davranışları karşısında sözleri ve davranışları ile de aynı mesajı vermelidir.

ÖRNEK: Oyundan önce odanı topla derken , (sözümüz)

Çocuk oyun oynamaya gider ve anne odasını toplarsa (davranışımız),çocuk bizim kurallarımız ve beklentimiz konusunda karmaşık bir mesaj alır.

Sözcüklerimiz “odanı topla” dediği halde davranışımız ”toplamasan da olur ben toplarım” mesajını vermektedir.

Oyundan önce odanın toplanması ile ilgili gerçek kural NEDİR?

KURALLARLA İLGİLİ OKUL VE EV ETKİNLİĞİ

Arka sayfada yer alan etkinliğimizi öğrencilerimiz tamamladıktan sonra anne-baba evde ve toplumda uyulması gereken kuralları değerlendirmeli, çocuğun yazdığı kuralları hep birlikte konuşmalı ve net olmayan kuralları yeniden gözden geçirilmelidir. Anne ve baba ev etkinliği çocuğu ile birlikte değerlendirdiğine dair imzalamalıdır.

Sınıf öğretmeni de okul ve sınıf kurallarını değerlendirmeli ve imzalamalıdır. Sınıf içinde net olmayan, kafa karışıklığına neden olan kurallar yeniden hep birlikte gözden geçirilmelidir. Sınıf kuralları da yazılı bir şekilde sınıf panosuna asılabilir. İmzalı bir şekilde gelen ev etkinlikleri sınıf panosuna asılması önerilmektedir.

Lütfi Banat İkokulu Rehberlik Servisi